

A „sola Scriptura” vagy „sola ecclesia” dilemmája

A kereszténység eredetileg „kizárólagos” vallás

A kereszténység úgynevezett kizárólagos vallás volt kezdettől fogva, vagyis az igazság letéteményeseként és hirdetőjeként lépett fel. A kereszténység alapítója maga is vallotta: „Én azért születtem és azért jöttem erre a világra, hogy bizonyosságot tegyek az igazságról.” (Jn 18,37) Úgynevezett főpapi imájában ez a kijelentés hangzott el: „Az pedig az örök élet, hogy megismerjenek téged, az egyedül igaz Istent, és akit elküldtél, Jézus Krisztust.” (Jn 17,3) Az apostolok szintén a kizárólagos igazság hirdetőiként léptek fel: „Nincs senki másban üdvösség [Krisztuson kívül], mert nem is adatott emberek között az ég alatt más név, mely által kellene nekünk megtartatnunk.” (Ap csel 4,12) „Az igazi világosság eljött már a világba [Jézus eljövetelével], amely megvilágosít minden embert.” (Jn 1,9)

Az apostoli igehirdetés mögött az a meggyőződés állt, hogy Jézus valóban Isten Fia, az egyetlen teremtő-fenntartó Isten küldötte, aki a mennyből jött, aki által az Atya a mindenséget és a mi világunkat is teremtette. Nem elméleti ismeret vagy valamilyen hagyomány alapján elfogadott hitvallás volt ez az apostolok számára, hanem közvetlen tapasztalat. Szemtanúi voltak Jézus bűntelen életének, egyedülálló cselekedeteinek, valamint a halálból való feltámadásának és mennybemenetelének is. Az lett egész további életük célja és tartalma, hogy erről a hallatlan valóságról tanúskodjanak. János apostol írja: „Amit szemünkkel láttunk, amit szemléltünk és kezünkkel illettünk, az élet Igéjéről (...) amit hallottunk és láttunk, azt hirdetjük néktek.” (1Jn 1,3) Péter apostol is így tanúskodik: „Mert nem mítoszokat követve ismertettük meg veletek a mi Urunk Jézus Krisztus hatalmát és eljövetelét, hanem mint akik szemlélői voltak az ő nagyságának, mert amikor az Atya Istentől azt a tisztességet és dicsőséget nyerte, hogy hozzá a felséges dicsőség ilyen szózata jutott: »Ez az én szeretett fiam, akiben én gyönyörködöm«, ezt az égből jövő szózatot mi hallottuk, együtt lévén vele a szent hegyen.” (2Pt 1,16-18) Személyes meggyőződés alapján képviselték és hirdették tehát a Krisztusról szóló evangélium kizárólagos igazságát.

Nemcsak Jézus személyét illetően tanúskodtak azonban arról, amiről meggyőződtek, hanem teljes igazságként hirdették Jézus és az általa hitelesített Írások tanításait. Mert nyilvánvaló, hogy „az egyedül igaz Isten” – az egyetlen valóságosan létező, valamint az igazságot megtestesítő, teremtő-fenntartó Isten – és az ő Felkentje, Messiása az abszolút bölcsesség birtokosa és forrása. Ezt az evidenciát ószövetségi igék is megfogalmazzák: „A bölcsesség honnan jön tehát, hol van helye az értelemnek? Rejtve van az minden élő szeme előtt. (...) Isten tudja annak útját, ő ismeri annak helyét. Mert ő ellát a föld határait, mindent lát az ég alatt.” (Jób 28,20-24) „Övé a bölcsesség és az erő. (...) Ő ad bölcsességet a bölcseneknek, és tudományt az értelmesekeknek. Ő jelenti meg a mély és elrejtett dolgokat, tudja, mi van a sötétségben, és világosság lakozik vele.” (Dn 2,20-22)

A „sola scriptura” elv logikai alapja és első alkalmazója

A Jézus Krisztus által tanított és benne megtestesülő igazság csak abban az esetben elérhető, megismerhető minden ember számára, ha létezik annak egy hiteles dokumentuma, és ez korokon át megőriztetik. Természetes elvárás, logikus következtetés, hogy amennyiben Isten kinyilatkoztatni akarta az igazságot nekünk, embereknek, arról is tudott gondoskodni, hogy az sértetlenül jusson el az egymást követő nemzedékekhez. Furcsa lenne azt feltételezni, hogy az abszolút bölcs és mindenható Istennek ne lett volna elgondolása vagy eszköze arra, hogy ezt megvalósítsa. Sértetlenségen nem a bibliai iratok grammatikai és szóhasználatbeli tökéletességét értjük, mert „ez a kincsünk cserépedényben van” (2Kor 4,7), azaz nem természetfeletti módon, hanem az emberi nyelv töredékességének keretei között szól hozzánk, a történelem viszontagságai között hanyattatva, ezek ellenére maradt fenn a mai napig. Az isteni tartalom azonban sértetlenül megőrződött, hogy hiteles tanúbizonysága legyen az Isten által kinyilatkoztatott igazságnak.

Jézus egyértelmű és határozott kijelentései a prófétai írások valódi isteni eredetéről és hiteles igazságtartalmáról: „Ezek azok, amelyek bizonyosságot tesznek rólam.” (Jn 5,39) „Nem csak kenyérrel él az ember, hanem Isten minden Igéjével, amely az ő szájából származik.” (Mt 4,4) (Tehát léteznek, megismerhetők olyan beszédek a mi világunkban, amelyek annyira Istentől erednek, hogy Jézus radikális kifejezése szerint „az Ő szájából származnak”.) „Szenteld meg őket a te Igéddel, a te Igéd igazság.” (Jn 17,17) „Az Írás fel nem bontható.” (Jn 10,35) „Nem

azért tévelyegtek-e, mert nem ismeritek sem az Írásokat, sem Isten hatalmát?” (Mk 12,24) „Az ég és a föld elmúlik, de a törvényből egy jóta vagy egyetlen pontocska el nem múlik, míg minden be nem teljesedik.” (Mt 5,18) Földi családját, azaz hívő egyházát is így határozta meg Jézus: „Az én anyám és az én atyámfiak ezek, akik Isten beszédét hallgatják, és megcselekszik.” (Lk 8,21) Ezzel azt is egyértelművé tette: Isten beszéde ezen a földön is hangzik, megismerhető és követhető.

A „sola Scriptura” elv első alkalmazója maga Jézus Krisztus volt. Feltétlen mérceként hivatkozott az Írásokra, noha a Szentírás az Ő korában még csak az ószövetségi iratgyűjteményt jelentette. Ha vitás kérdés merült fel, nem egyszerűen a saját tekintélyével válaszolt, bár ezt is tehette volna. Példát, mintát akart adni tanítványainak arra az időre, amikor már nem lesz velük, ezért ismételt ilyen kérdéseket tett fel: „A törvényben mi van megírva, mint olvasod?” (Lk 10,26) „Sohasem olvastátok-e az írásokban?” (Mt 21,42) „Nincs-e megírva a ti törvényetekben?” (Jn 10,34) E kérdéseket követően mindig egy-egy bibliai igét idézett, vagy arra kérdezett rá. Jellemző, hogy törvényként hivatkozott az írott Igére akkor is, ha zsoltárigét idézett (lásd például Jn 10,34–35.) Azt fejezte ki ezzel, hogy ami Isten beszéde, az tökéletes, ennél fogva bármely kinyilatkoztatása törvénynek tekinthető. Mózes öt könyvéből való igei kijelentések idézésével hárította el Sátán kísértéseit is (Mt 4,3–10, vö. 5Móz 8,3; 6,16, 13). Feltámadása után is az Írások tanúságtételére hivatkozott: „Ezek azok a beszédek, amelyeket szóltam néktek, amikor még veletek voltam, hogy szükséges beteljesedni mindazoknak, amik megíratnak Mózes törvényében, a prófétáknál és a zsoltároknál énekeltem. Akkor megnyilatkoztatta elméjüket, hogy értsék az írásokat. Mondta nekik: Így van megírva, így kellett szenvedni a Krisztusnak, és feltámadni a halálból harmadnapon.” (Lk 24,44–46)

Fordulat a mai keresztény teológiában

Az ősi keresztény meggyőződéshez képest gyökeres változásnak tekinthető, hogy a mai kereszténység lényegében feladja a kizárólagosság igényét. Az ökumenikus mozgalom vallásközi szintre való kiterjesztése szükségszerűen maga után vonja ezt. A globális vallási egység eszméje elméleti megalapozást kívánt, és ennek során voltak, akik a Zsid 1,1-et úgy értelmezték, hogy ez a részlet a különböző világvallások alapítóira utal: „Isten sok rendben és sokféleképpen szólt hajdan az

atyáknak a próféták által”, míg a kereszténység úgy határozható meg hozzájuk képest, mint amelyhez Isten „az ő Fia által szolt”. (Ez az értelmezés egyébként több mint kétséges, hiszen az atyák szó itt nyilván Izráel ősatyáira utal, akik közvetlen kijelentéseket kaptak Istentől, a próféták pedig Izráel prófétáira, akikhez Isten szintén közvetlenül szolt „látomás és álom által”, lásd 4Móz 12,4.)

Az Egyházak Világtanácsa központi bizottságának elnöke, I. Aram katolikosz A vallások közötti párbeszéd: állandó ökumenikus feladat címen tartotta meg elnöki jelentését 2003-ban. Néhány mondatot idézünk belőle: „Isten megváltó tetteinek átfogó értelmezése arra indítja az egyházat, hogy más vallásokra is Isten megváltó tetteinek részeseként tekintsen. (...) Az egyház miszsiós tevékenységét Isten különleges, de nem kizárólagos tetteként kéne értelmeznünk. (...) A vallási pluralitás Isten ajándéka, Isten a rejtett Krisztuson keresztül beszél más vallásokhoz. (...) Néhányan a »krisztocentrikus szinkretizmust« javasolták (Samartha), ismét mások a kereszténység és egyéb vallások »kiegészítő jellegére és konvergenciájára« utaltak (J. Dupuis).”²

De nemcsak a vallásközi ökumené eszméje és törekvése vezet a keresztény igazság kizárólagosságának a feladásához, hanem a keresztény felekezetek szintjén megvalósuló ökumenikus egység célkitűzése is. Az igazság pluralitásának elvét ugyanis mindenképpen bevezeti a keresztény teológiába. A kizárólagos „keresztény igazság” fogalma viszont elválaszthatatlan a „sola Scriptura” elvtől, mert ennek az egy igazságnak a tartalmát a Szentírás határozza meg, ami ennél fogva az igazság mércéjeként funkcionál. Az ökumenikus egységtörekvések elkerülhetetlenül összeütközésbe kerülnek a „sola Scriptura” elvvel.

Közismert az ökumenikus mozgalom népszerű jelszava: „A tan megoszt, a szolgálat egyesít”, ami egyet jelent a tanbeli igazság kérdésének háttérbe szorításával. Egyes - az ökumené gyorsabb megvalósulását szorgalmazó - javaslatok már a következőket is kimondják: „Az egység kedvéért hajlandónak kell lennünk evangéliumi szabadságunkat felfüggeszteni, és igazodni a gyengébbek korlátaihoz. (...) Az egység nem csak azt kívánja meg az egyházaktól, hogy adják fel önközpontúságukat és elszigeteltségüket: ezeket mindnyájan bűnös dolognak ítéljük. Az ökumené azt is megkívánja az egyházaktól, hogy bizonyos lelki szegénységet vállaljanak, bátran mondjanak le gazdag hagyományaik bizonyos autentikus elemeiről az evangéliumi igazságban [?] megvalósuló átfogóbb egység érdekében.”³

A kizárólagosság viszonylagos megőrzésének azonban van egy másik lehetősége is, mégpedig a „sola ecclesia” elvén keresztül. Ez esetben az egyház az igazság letéteményese, feltétlen isteni vezetettséget vagy egyfajta természetfölötti tévedhetetlenségi karizmát tulajdonítva neki. Kizárólagos keresztény igazságról csak akkor lehet beszélni, ha vagy az egyik, vagy a másik elv szolgál biztosítékul azt illetően, hogy a keresztény egyház az egy igazság letéteményese és képviselője. A „sola ecclesia” elv megengedi a keresztény igazság kizárólagosságának olyan értelmezését, hogy a kereszténység a legmagasabb rendű igazságot képviseli más vallásokhoz képest, ennél fogva vezető szerepre hivatott a vallási pluralitás világában. (A krisztocentrikus szinkretizmus kifejezés is erre utal.) A „sola Scriptura” elv viszont nem teszi lehetővé a kizárólagos keresztény igazság ilyen értelmezését.

A korszellem nyomása a „sola ecclesia” irányba felé taszítja a kereszténységet. Jellemzője ugyanis az elbizonytalanodás az igazság - vagyis az egyes számú, kizárólagos igazság - létezésében, ennél fogva jelszava a pluralizmus, a tolerancia (a pluralizmus elfogadása értelmében), a kompromisszum.

A „sola Scriptura” elv felbomlásának folyamata

A „sola Scriptura” elv felbomlása már jóval korábban megkezdődött, a felvilágosodás szellemisége által meghatározott úgynevezett racionalista teológia, illetve a történetkritikai alapon álló Szentírás-értelmezés által. Ma már sok bírálat éri a történetkritikai alapon álló bibliai hermeneutikát, de nem a 16. századi reformátori „sola Scriptura” elv védelmezése jegyében, hanem azért, mert ez az irányzat vallotta, hogy a bibliai iratok szövegének van egy eredeti történeti tényanyaga, ami tudományos munkával felszínre hozható, elkülöníthető a ráakódott hitvallásos értelmezésektől. A „sola Scriptura” elv további felbomlasztása ma abban az irányban történik, hogy a posztmodern irodalomtörténeti hermeneutikai felfogás hat a keresztény teológiára: „A szerző hozza a gondolatokat, az olvasó a jelentést.” Egyre inkább az a nézet az uralkodó, hogy az eredeti bibliai kinyilatkoztatás elválaszthatatlan a vele összenőtt hagyománytól.

Néhány sor ennek az írásértelmezési megközelítésnek a bemutatására protestáns szerzőtől: „Nekünk ma egészen másként kell kezelnünk az Írás és a hagyomány

közötti feszültség kérdését, mint Luther idejében. El lehet-e különíteni a hagyományt attól a Szentírástól, amelyet olvasunk? Egyáltalán el lehet-e választani a kettőt egymástól? És nem egy hosszú és fontos hagyományozási folyamat eredménye-e maga a Szentírás is? Sohasem maga a Biblia hat rám közvetlenül, hanem mindig a magyarázatok, amelyek eljutottak hozzám, olykor félreértelmezések is, és olyan mércék, amelyeket valamikor valakik felállítottak. Ha ez világossá válik számomra, akkor arra is azonnal ráébredek, hogy közvetlen út a Bibliához nem létezik. Amivel én egy történeti alakban, például Jézussal találkozom, azt keresztények és nem keresztények, barátok s ellenségek ezerszeres interpretációja építette fel.”⁴ A katolikus egyházban az úgynevezett inkulturáció irányzata jegyében alakult ki hasonló írásmagyarázati megközelítés.⁵

A „sola ecclesia” elv erősödése

A Római Katolikus Egyházban mindig a „sola ecclesia” elv volt a meghatározó. Voltak, akik úgy vélték, hogy a II. vatikáni zsinat, ha nem is a „sola Scriptura” elv, de legalábbis a Szentírás felértékelése irányába mozdította el a katolikus egyházat, illetve a római katolikus teológiát. Az alábbi idézet a zsinat Dei Verbum (Isten Igéje) konstitúciójából azonban nyilvánvalóvá teszi, hogy ez inkább csak jóhiszemű értelmezés: „A szent hagyomány és a szentírás tehát szorosan összefonódik és átjárja egymást. (...) Ennek következtében nem csak a szentírásból meríti az egyház a összes kinyilatkoztatott dolgokra vonatkozó bizonyosságát. Mindkettőt egyforma áhítattal és megbecsüléssel kell elfogadni és tisztelni. (...) Kizárólag az egyház eleven Tanítóhivatalára van bízva az a feladat, hogy hitelesen magyarázza Isten írott vagy áthagyományozott igéjét. Tekintélyét Jézus Krisztus nevében gyakorolja.”⁶

Valójában a zsinati dokumentum is a „sola ecclesia” elvet erősíti meg.

Az úgynevezett Új katekizmusban, amely az egyház mai hivatalos tanítása dokumentumának számít, a következők olvashatók az egyházzal: „Krisztus egyetlen egyháza (...) ebben a világban mint alkotmányos és rendezett társaság a Katolikus Egyházban áll fenn. (...) Egyedül Krisztus a közvetítő és az üdvösség útja, ő pedig számunkra jelenvalóvá az ő testével lesz, ami az egyház. (...) Jézus Krisztus (...) az üdvösség szükséges intézményének alapította meg a Katolikus Egyházat. (...) A püspökök isteni rendelkezés folytán léptek az apostolok helyébe

és lettek az Egyház pásztorai. Aki őket hallgatja, Krisztust hallgatja, aki pedig megveti őket, az Krisztust veti meg, és azt, aki Krisztust küldte. (...) Krisztus, hogy megőrizze az egyházat az apostolok által átadott hit tisztaságában, (...) meg akarta adni egyházának a saját tévedhetetlenségében való részesedést. (...) Ez a csalatkozhatatlanság megvan a római pápában, a püspöki kollégium fejében, tisztsége folytán, valahányszor végérvényesen meghatároz és kihirdet egy hittani vagy erkölcstani igazságot. (...) Az egyháznak ígért csalatkozhatatlanság megvan a püspökök testületében is, amikor Péter utódával együtt gyakorolja legfőbb tanítói tisztét. (...) Amikor a legfőbb Tanítóhivatal által az egyház előterjeszt valamit, hogy higgyük Isten kinyilatkoztatásaként, mint Krisztus tanításához hívó engedelmességgel kell ragaszkodni döntéseihez.”⁷

Ez a „sola ecclesia” elv „vegytiszta” megfogalmazása.

Ezzel kapcsolatban utalunk arra, hogy a II. vatikáni zsinat *Lumen Gentium* (Népek világossága) című, egyházzal szóló konstitúciójával összefüggésben is kialakult egy jóhiszemű értelmezés magán a katolikus egyházon belül. Egyes teológusok ugyanis úgy értelmezték azt a helyi egyházakra vonatkozó részletet, miszerint „bennük és belőlük valósul meg az egy és egyetlen Katolikus Egyház”,⁸ hogy megnő a helyi közösségek vagy részegyházak jelentősége. Ezzel kapcsolatban zajlott le egy nevezetes vita Walter Kasper és Joseph Ratzinger (a későbbi XVI. Benedek pápa) bíborosok között a zsinat után.⁹ A vitában az a nézet kristályosodott ki, hogy az egyetemes egyház egy külön „ontológiai valóság”, amely „gyermekéiként hozza világra a részegyházakat”, azaz azok „anyja, nem pedig terméke”.

A 16. századi protestantizmus a „sola ecclesia” elvvel szemben egyértelműen a „sola Scriptura” elvet vallotta. A II. helvét hitvallásból idézzük: „Hisszük és valljuk, hogy a szent próféták és apostolok mindkét szövetségbeli kanonikus írásai Istennek tulajdon igaz igéje. (...) Valljuk tehát, hogy ezekből az írásokból kell meríteni az igaz bölcsességet. (...) A Szentírásnak csak azt a magyarázatát ismerjük el igazhitűnek és helyesnek, amelyet magából a Szentírásból vesznek. (...) A hit dolgában tehát nem fogadunk el más döntőbírókat Istenen kívül, aki a Szentírás által jelenti ki, hogy mi igaz, mi hamis, mit kell követnünk, vagy mit kell kerülnünk.”¹⁰

A protestáns egyházak a „sola Scriptura” elvnek megfelelően biblikus egyháztant foglaltak bele hitvallásaikba. Ugyancsak a II. helvét hitvallásból idézzük:

„Szükséges, hogy mindig, a múltban, a jelenben és a jövőben, egész a világ végezetéig legyen anyaszentegyház, azaz a hívőknek a világból kihívott vagy egybegyűjtött serege, minden szentek közössége; azoké tudniillik, akik az igaz Istent a megváltó Krisztusban az ige és a Szentlélek által igazán megismerik és helyesen tisztelik.”¹¹ Hasonló egyházfogalmat tartalmaz az evangélikus hitvallás, az Ágostai hitvallás is: „Az egyház a szentek gyülekezete, amelyben az evangéliumot tisztán tanítják és a szentségeket helyesen szolgáltatják ki.”¹²

Reformált volt ez az egyházfelfogás abból a szempontból, hogy nem a klérussal, a papi hierarchiával azonosította az egyházat, és hitelessége kritériumaként nem az úgynevezett apostoli successióra (apostoli folytonosságra, az apostoloktól való történeti leszármazásra, illetve a péteri örökség átvételére) hivatkoztak, hanem az Isten Igéjén alapuló tanítást és kegyességi gyakorlatot határozták meg mérceként. Mégsem tudtak teljesen elszakadni a középkori egyházfelfogástól, megtartották ugyanis „az anyaszentegyház” fogalmat, ami pedig a Szentírásban nem található. Ott csupán az ekkleszia (kihívottak, kihívottak közössége) szó szerepel, ott is, ahol a Károlyi-fordítású Bibliában anyaszentegyház olvasható. Valamiféle helyi gyülekezetek feletti misztikus valóság maradt az egyház az ő számukra is, annak ellenére, hogy egyébként a római egyháztól eltérően definiálták. Mind a II. helvét hitvallásban, mind az Ágostai hitvallásban megtalálható az az állítás, hogy „az anyaszentegyház minden időben megmarad”.¹³ Kálvin hangsúlyozta ugyan, hogy az apostoli hitvallásnak az a tétele, miszerint „hiszem az egyházat”, nem alakítható át úgy, hogy „hiszek az egyházban”,¹⁴ de a gyakorlatban, a hívők gondolkodásában mégis könnyen áttolódik a hangsúly a „sola Scriptura” elvről a „sola ecclesia” elvre.

A kereszténység alapvető dilemmája napjainkban

Úgy tűnik, hogy határvonalhoz érkezett a kereszténység. Mint rámutattunk, a két alapelv nem egyeztethető össze egymással. Úgy tűnik, hogy az ökumenikus egységtörekvések előrehaladtával útelágazáshoz érkeznek az egyes keresztény közösségek és az egyes keresztények is: dönteniük kell, hogy a „sola Scriptura” elvvel vagy a „sola ecclesia” elvvel azonosítják magukat.

Annál is inkább így van, mert egyre erőteljesebb az az igény, hogy Róma püspöke vezetésének elfogadásával kerüljenek „egy fedél alá” az összes keresztények,

ezáltal valósuljon meg a rég óhajtott és sürgetett egység. Róma püspöke viszont – egyháza kötelező érvényű dogmatikai tanítása folytán – a „sola ecclesia” elv képviselője, mintegy a megtestesítője. A döntés valódi próbakő lesz minden „sola Scriptura” elvet valló protestáns keresztény számára. Már 2007-ben is olyan záródokumentumot kívántak elfogadtatni a Nemzetközi Református Teológiai Intézet (IRTI) VII. konferenciáján Kolozsvárott, amelynek a III/3. pontja így szólt: „Felhívunk minden keresztényt arra, hogy fogadja el Róma püspökét mint az egyetemes egyház vezetőjét, amiként ő volt már a nagy egyházszakadások előtt is az egyház hitelesített és nem megválasztott feje.”¹⁵ A konferencia akkor nem fogadta el ezt a zárónyilatkozatot. Tatai István református lelkész, aki résztvevője volt a konferenciának, az erről szóló beszámolójában azt írta, hogy az idézett felvetés mindenképpen „jelzésértékűnek” tekintendő, akkor is, ha végül nem szavazták meg. Ugyancsak leszögezi: „A 21. századi teológia egyik legfontosabb kérdése az egyház egységének, illetve a pluralizmus kihívásának kérdése.”

Ferenc pápa népszerűségének köszönhetően most újra felhangzik az előbbiekben idézett felhívás, ezúttal kérdés formájában, Alois Löser, a Taizéi Közösség vezetője részéről: „Nem fogadhatná el minden keresztény Róma püspökének a szerepét az egység elősegítésében? (...) Talán Ferenc pápa nem ebbe az irányba mutat utat, azáltal, hogy mindenkinek elé helyezi az isteni irgalom kinyilvánítását?”¹⁶

Befejezésül szükséges emlékeztetni arra, hogy a kutatás és a lelkiismeret szabadságát csakis a „sola Scriptura” elv fenntartása tudja biztosítani bármely keresztény közösségben. A „sola ecclesia” elv tekintélyelvű vezetést von maga után az egyházban, és a feltétlen engedelmesség kötelezettsége alá veti a hívőket. Az igekutatás és igehirdetés szabadságát is korlátozza, ha a „sola ecclesia” elv az egység biztosítója, mert az egység megbontásának minősül minden olyan gondolat képviselése, amely eltér az egyházi vezetés és tekintély által elfogadott tanítástól.

A „sola Scriptura” elvből viszont az következik, hogy szabad, sőt dicséretes az Ige kutatása, amint a Biblia is tanúskodik erről, amikor a béreai hívőkről állapítja meg Pál apostol: „Nemesebb lelkűek voltak, mint a thessalonikaiak, az Igét teljes készséggel fogadták, és napról napra kutatták az Írásokat, hogy valóban így vannak-e ezek a dolgok.”¹⁷ Ugyancsak következik a „sola Scriptura” elvből a lelkiismereti szabadság elve is: mindenki jogosult arra, sőt kötelessége is, hogy az Íráshoz, az igazság mércéjéhez képest megállapítsa bármely tanítás vagy

gyakorlat hitelességét vagy hiteltelenségét. Ettől nem térítheti el az sem, ha akár apostol, akár „mennyből jövő angyal” mondana eltérőt (Gal 1,8-10).

A kereszténység tehát valóban válaszút előtt áll. Érdekes és bizonyos szempontból jelentőségteljes egybeesés, hogy a szóban forgó két elv közötti választás dilemmájának kihívásával nem sokkal az 1517-ben kezdődött reformáció fél évezredes évfordulója előtt találkoznak a keresztény közösségek és az egyes keresztények.

Jegyzetek

1 A görög szövegben *mythos* található ezen a helyen.

2 *Theologiai Szemle*, 2004/1., 16-25. A vallásközi ökumené eszmei alapvetésével kapcsolatban lásd még Hans Küng: *Világvallások etikája*. Egyházforum, Budapest, 1994; *Világetosz - A világvallások parlamentjének nyilatkozata*. Egyházforum, Budapest, 1997.

3 *Princetoni javaslat*. Hermeneutikai Kutatóközpont, Budapest, 2007, 45.

4 Jörg Zink: *Egyetemes egyház, de mikor?* Kálvin Kiadó, Budapest, 2003, 48-49.

5 Lásd Boda László: *Inkulturáció, egyház, Európa*. Mundecon Kiadó, Budapest, 1994.

6 *A II. vatikáni zsinat tanítása - a zsinati döntések magyarázata és okmányai*. Szent István Társulat, 1945. 46.

7 *A Katolikus Egyház katekizmusa*. Szent István Társulat, Budapest, 1994, 175-189.

8 LG 26, CD 11.

9 Lásd: A Kasper-Ratzinger-vita. *Mérleg*, 2003/2.

10 *A II. helvét hitvallás* I-II. fejezetéből.

11 Uo., XVII. fejezet.

12 A hitvallás VII. cikkelyéből.

13 Uo.

14 „Sokan alapos ok nélkül hozzáteszik [a hitvallásban] az in ragot, tehát nem egyházat mondanak, hanem »egyházban«-t (...), de ez nem helyes. Mi azt valljuk, hogy hiszünk Istenben, mert elménk Benne mint igazban pihen meg, és bizodalunk is Benne nyugszik meg. De elhibázott dolog lenne azt mondani, hogy az egyházban vagy a bűnök bocsánatában vagy a testünk feltámadásában hiszünk.” (*Tanítás a keresztény vallásra, 1559 - rövidített formában*. Református Egyház Zsinati Irodájának Sajtóosztálya, Budapest, 1986, 218.)

15 Idézi Tatai István: Az egyház látható egységének problematikája. *Theologiai Szemle*, 2008/3., 176.

16 Idézi: *Heti Válasz*, 2014. február 6., 26. o

17 Az új protestáns fordítás szerint.

(Megjelent a *Sola Scriptura* folyóirat 2014/1. számában)